

# Transparenca e borxhit

Raportimi financiar për transparencën e borxhit dhe të investimeve  
1 dhjetor 2020

---

DOERTE DOEMELAND – MENAXHERE E PRAKTIKËS  
GLOBALE PËR MAKRO DHE BORXHIN



# Transparenca në raportimin e borxhit

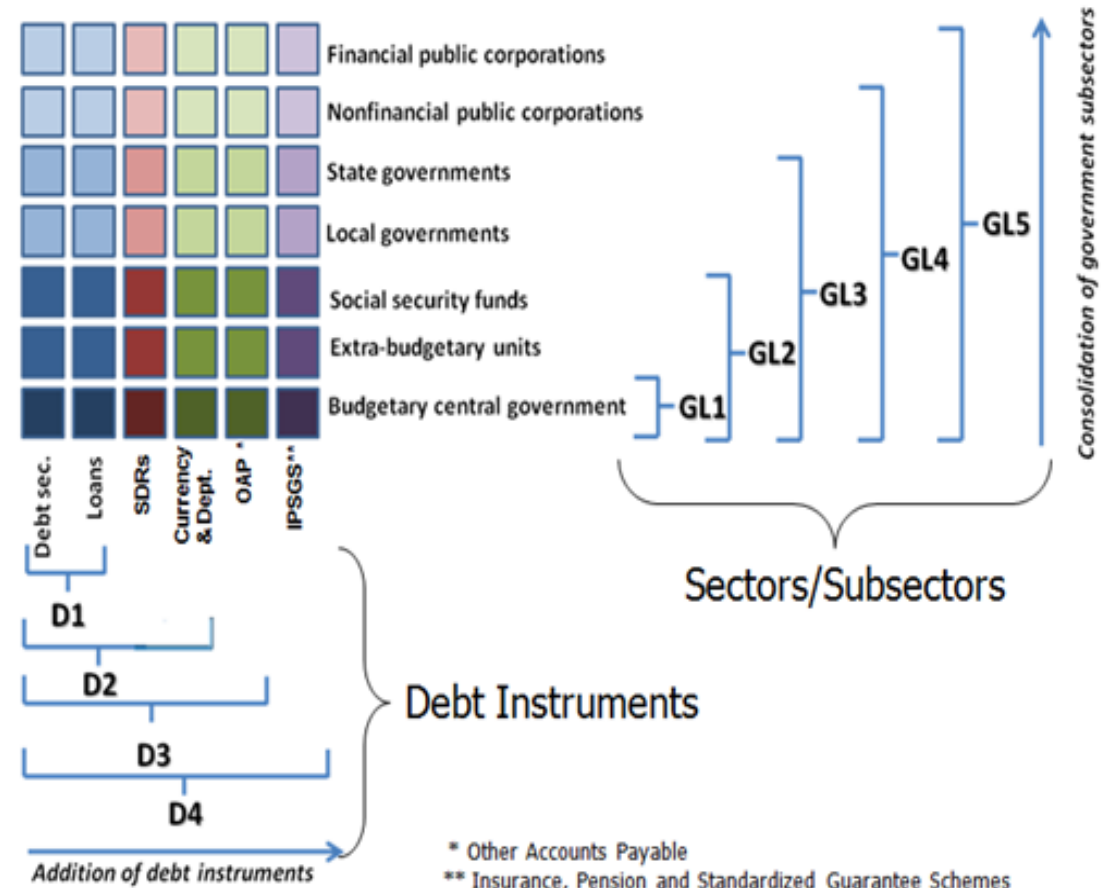
Shumica e vendeve me nivel të ulët të ardhurash kanë mbulim vetëm D1/GL1

*Sektorët e nënraportuar:*

- Borxhi i qeverisjes vendore
- Njësitë jashtëbuxhetore / fondet e sigurimeve shoqërore
- Ndërmarrjet shtetërore

*Instrumentet e nënraportuara:*

- Dorëzanitë
- Llogaritë e pagueshme
- Valutat dhe depozitat



# Përse ka rëndësi transparencja e borxhit?

---

Për huamarrësit – për të marrë vendimet më të informuara në lidhje me nivelin, kushtet dhe përbërjen e borxhit

Për kreditorët – për të marrë vendime më të mira për vendimet e huadhënies

Për analistët apo agjencitë vlerësuese – për të identifikuar më mirë risqet e reja dhe për të vlerësuar aftësinë kredimarrëse të shteteve

Për qytetarët – për t'u kërkuar më mirë llogari qeverive

# Raportimi i borxhit në vendet e ShNZh-së në EAQ

	1. Public Debt Reporting						2. Public Debt Management		3. Other debt statistics / contingent liabilities (CLs)
	Data accessibility	Completeness			Timeliness		Debt Management Strategy	Annual borrowing plan	
		Instrument coverage	Sectorial coverage	Information on last loans contracted	Periodicity	Time range			
Kosovo	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Yellow	
Kyrgyz Republic	Yellow	Green	Green	Red	Green	Green	Red	Grey	
Moldova	Green	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Red	
Tajikistan	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	
Uzbekistan	Yellow	Green	Yellow	Yellow	Green	Yellow	Red	Red	

# Vlerësimi i borxhit

---

Metoda për vlerësimin e borxhit duhet të tregohet shprehimisht (vlerë e tregut, vlerë nominale)

Duhet të pasqyrohet periudha e referimit

Kontabiliteti me të drejta dhe detyrime të konstatuara jep informacionet më të plota

Kriteret për borxhin e jashtëm duhen shpjeguar shprehimisht: rezidenca e kreditorit (e preferuar) / monedha / vendi i emetimit

## **Problemet:**

- Të drejtat e kërkueshme në mosmarrëveshje
- Të drejtat e kërkueshme objekt i ristrukturimit të borxhit

# Transparenca e borxhit - dimensionet kyçe

---

- i) Raportimi i plotë dhe në kohën e duhur i borxhit publik dhe me dorëzani publike  
Disponibiliteti i statistikave të lehta në arritje, të plota dhe në kohën e duhur për borxhin publik
- ii) Praktika transparente për huamarrjen dhe huadhënien  
Procese transparente për huamarrjen, p.sh. auditimet  
Përdorim i kujdesshëm dhe transparent i instrumenteve jo standardeve, si kreditë me kolateral, instrumentet e këmbimit të bankës qendrore etj.
- iii) Ristrukturim transparent i borxhit  
Bërja e ditur e kushteve pas ristrukturimit

# Auditimet e menaxhimit të borxhit në EAQ

---

- Kryhen rregullisht auditime financiare vjetore të zbatimit të buxhetit, përfshirë operacionet e borxhit, dhe shpesh publikohen në faqet në internet të institucioneve të kontrollit të lartë të shtetit.
- Disa vende të rajonit raportojnë auditime të rregulla të përputhshmërisë për operacionet e menaxhimit të borxhit, si edhe ndonjëherë auditime të performancës (Armenia, Gjeorgjia, Moldavia).
- Nevojitet më shumë punë për ngritjen e kapaciteteve për ta asistuar kontrollin e lartë të shtetit në përdorimin e metodikave të auditimit të performancës në fushën e menaxhimit të borxhit shtetëror

# Kufizimet kryesore

INSTITUCIONALE	OPERATIVE	KAPACITET
<p><b>Përgjegjësi</b> të fragmentuara dhe masa institucionale jo të bashkërenduara</p>	<p><b>Procedura</b> dhe <b>procese</b> të dobëta për administrimin dhe menaxhimin e të dhënave</p>	<p><b>Personel</b> i pamjaftueshëm dhe/ose i pakualifikuar</p>
<p><b>Mandat</b> i ngushtë për zyrat e menaxhimit të borxhit për mbledhjen e të dhënave për të gjithë sektorin publik. Për pasojë, <b>mbulim</b> i ngushtë i regjistrimit / raportimit të borxhit</p>	<p><b>Infrastrukturë informatike</b> e dobët për regjistrimin e borxhit dhe softuerë të vjetruar</p>	<p><b>Stimuj</b> të dobët për zyrat e menaxhimit të borxhit për të nxjerrë të dhëna të besueshme (kontroll i kufizuar publik, mungesë e integritetit në MFP)</p>
<p><b>Auditime</b> të kufizuara</p>	<p><b>Kërkesa të shumëfishta për të dhëna</b> nga palë të ndryshme të brendshme / të jashtme të interesit</p>	



---

Faleminderit !